

Az a beszámoló, amelyet most előterjeszttek, sok tekintetben különbözik az eddig szokásos főtitkári beszámolóktól. Nem csak abban a formális körülményben, hogy a főtitkár hosszú betegsége miatt nem tudott foglalkozni a beszámoló előkészítésével és ezért a beszámolót az akadémia elnöke terjeszti elő, hanem talán főképpen abban, hogy most első ízben teszünk eleget alapszabályaink azon rendelkezésének, hogy a közgyűlési beszámoló az elnökség beszámolója kell, hogy legyen. Első ízben történt meg, hogy a beszámolót az elnökség megvitatta és így az valóban az egész elnökség számadása. Az eddigi gyakorlattal ellentétben helyesnek látszik, ha a beszámoló adatszolgáltató részét kivesszük a beszámoló keretéből és külön részként szétosztjuk a közgyűlés résztvevői között, ami által lehetővé válik, hogy a beszámoló főleg az elvi kérdésekkel foglalkozzék. Végül úgy gondoltuk, hogy ugyancsak az eddigi gyakorlattól eltérően a beszámoló ne csak az utolsó közgyűlés óta bekövetkezett eseményekre vonatkozzék, tehát a jelen esetben másfél évre, hanem röviden tekintsen vissza az elmúlt 8 év eredményeire és hiányosságaira, az Akadémia újjászervezése óta eltelt időre. Ez szükségesnek látszik azért, mert a tavalyi októberi ellenforradalmi események alatt, de még azokat megelőzően is, amikor már az ellenforradalom ideológiai előkészítése folyt, olyan megállapítások hangzottak el, melyek szerint az Akadémiának szocialista típusu Akadémiává való átszervezése hiba volt, helyes lenne visszaállítani az Akadémia régi szervezetét és voltak olyanok is, akik az Akadémia csődjéről beszéltek. Lebecsülték azokat a tudományos teljesítményeket, amelyeket elértünk. A tudomány fejlesztése terén népi demokráciánk támogatásával úgy az Akadémián, mint az Akadémián kívül elért hathatós eredmények bizonyítják legelősebben az ilyen nézetek tarthatatlanságát.

Népi demokratikus rendszerünk újfajta követelményeket állít a tudomány elé. Új és szép feladataink abból adódnak, hogy a szocialista társadalom maga is tudo-

mányosan megalapozott társadalmi rendszer. Az új társadalom építése sikerének záloga a társadalom és természet objektív törvényeinek megismerése és hasznosítása dolgozó népünk javára. Így a tudományos tevékenység a gazdasági és állami tevékenység részévé válik. A tudománynak a szocializmust építő társadalomban elfoglalt helye és tevékenysége képezi objektív alapját a tudósok megbecsülésének, munkájuk hathatós támogatásának. Ezt a támogatást mind a párt, mind a kormány részéről állandóan megkaptuk és megkapjuk, mind anyagi, mind erkölcsi megbecsülésben; ez tette elsősorban lehetővé, hogy tudósaink, tudományos intézeteink az előttük álló nagy feladatokat megoldhassák.

Ahhoz, hogy az elmúlt időszak eredményeit és hibáit kellően értékelni tudjuk, beszélnünk kell ezekről az objektív és szubjektív tényezőkről, melyekkel meg kellett birkóznunk, amikor Akadémiánkat átszerveztük és meg kell néznünk azt is, hogy 1949-ben a tudomány területén milyen örökséget vettünk át. A felszabadulás előtt az Akadémia nem volt a magyar tudomány központi szerve, amely összefogta, támogatta és sok tekintetben irányította volna a magyar tudományos kutatást, az Akadémia egyike volt az ország tudományos intézeteinek, amelyek működése csak rendkívül kevés kapcsolatot tartott nem csak az ország egész társadalmi életével, hanem még a tudományos élet nagy részével is. Már az előző években ismételtén rámutattunk arra, hogy a Magyar Tudományos Akadémia, amelyik a nemzeti felszabadítás jegyében bizonyos fokig mint forradalmi intézmény született meg, az évtizedek folyamán hogyan alakult át egyre inkább a kapitalizmus és az utolsó évtizedekben a Horthy-fasizmus ideológiai kiszolgálójává. A Horthy-rendszer tudománypolitikájára jellegzetes, hogy a filozófiában a legszélsőségesebb idealista, irracionalista irányzat vált uralkodóvá, hogy mindazokat a tudományágakat, amelyeknek világnézeti jelentősége van, vagy elnyomta és fejlődését megakadályozta, mint pld. a biológiáét, vagy saját képére formálta át, mint pld. a történelemtudományt,

a jogtudományt, stb. Az Akadémia szerepe és jelentősége a magyar tudományos élet kifejlődésére oly csekély volt ezekben az években, hogy még csak azt a vádat sem emelhetjük ellene, mintha a reakciós tudománypolitikának a végrehajtó szerve lett volna. Az Akadémia saját szervezetén belül szintén behódolt ezeknek az irányzatoknak és ez rányomta bélyegét mind az Akadémia személyi összetételére, mind egész működésére általában. De mi sem bizonyítja jobban az Akadémia akkori gyengeségét, mint az, hogy a tudománypolitika országos viszonylatában alig volt szava. A magyar tudománynak a múltban is voltak kimagasló képviselői. Egész sorát említhetnők azoknak a zseniális tudósoknak, akik felfedezéseikkel, kutatásaikkal a magyar tudománynak világszerte elismerést és hírnevet szereztek. Ezek között a tudósok között szép számban voltak akadémikusok is. De mégsem mondhatjuk azt, hogy eredményeiket általában az Akadémia támogatásával érték el, vagy hogy az Akadémiának valamiféle tervszerű tudománypolitikája lett volna, amely hozzájárult a nagy eredmények eléréséhez.

Már a felszabadulás után közvetlenül tudósaink jó részében megmutatkozott a készség, hogy népünkkel együtt haladjon, segítse felemelkedésében, az emberhez méltó élet kialakításában, új életünk megteremtésében. Jelentős tudósok aktív közreműködésével építettük ujja hidjainkat, üzemeinket, ut- és vasúthálózatunkat, átszerveztük az annyira elhanyagolt egészségügyet és bekapcsolódtunk a kulturális forradalomba. Mindezt lehetővé tette nemcsak tudósaink segítőkészsége, hanem az is, hogy a párt bizott a tudomány haladását elősegítő, új eredményekért dolgozó tudósokban.

Erről a talajról indultunk el 1949-ben azzal a céllal, hogy a Tudományos Akadémiát a hazánkban folyó tudományos kutatások összefogó, irányító és az alapkutatásokat művelő centrumává tegyük. A cél az volt, hogy a dialektikus és történelmi materializmus világnézetét a tudományon belül uralkodóvá tegyük, az elmaradt tudományágak fejlődését meggyorsítsuk, a társadalomtudományokat marxista alap-

ra helyezük, a fiatal tudósnevezéket pedig az eddiginél nagyobb támogatásban részesítsük és kinyissuk a tudomány kapuit a munkás-parasztszármazású fiatalok számára, akik részére az előző reakciós rendszerek a tudományos munkában való részvételt alig tették lehetővé. Ezzel párhuzamosan pedig minden tudományos segítséget megadjunk népünknek, államunknak, pártunknak a szocializmus anyagi és szellemi felépítése terén.

Az Akadémia ujjaszervezésére 1949-ben került sor. Az ujjaszervezés a régi polgári gondolkozású tudósok és marxista tudósaink legjobbjainak együttműködésével az Akadémia autonomiáján belül ment végbe. Az ujjaszervezés folytán a feladatoknak megfelelően az Akadémia megváltozott összetételében és megváltozott szervezete is. Ezt úgy értük el, hogy ^{széles} fiatal, haladószellemű, ^{akadémiai nemvonású} tehetséges, nagy tudományos eredményeket elért személyeket választottunk az Akadémia tagjai sorába. Szervezeti téren rendkívül fontos az, hogy új osztályok szervezésére került sor. Így keletkeztek a műszaki tudományok, az orvosi tudományok, a kémiai tudományok osztályai és a biológiai csoport. Bizottsági hálózatunk kiegészítésével a tudományos dolgozók nagy kollektíváját vontuk be az Akadémia munkájába. A kutatás megkönnyítése érdekében az Akadémia irányítása alá vette a Kutatási Eszközök Kiviteléző Vállalatot, rendeztük és kibővítettük az Akadémiai Könyvtárat, létrehoztuk az Akadémiai Kiadót és Nyomdát, amelyek nagyban hozzájárultak a tudományos művek kiadási problémáinak megoldásához.

Ujtipusú Akadémiánknak talán egyik legjelentősebb cselekedete az volt, hogy elkezdte egy kutatóintézeti hálózat megszervezését. Mint ismeretes, a régi Akadémiának egyetlen kutatóintézete sem volt. Kutatóintézeteink száma jelenleg 31. Nem kétes, hogy ezen az úton továbbhaladva, el fogjuk érni - persze csak hosszabb idő múlva - azt a távolabbi célt, hogy akadémikusaink ^{legtöbbre} mindegyike valamilyen akadémiai kutatóintézetben dolgozzék. Erre nemcsak azért van szükség, mert Akadémiánkat a tudományos kutatást szervező, irányító és tá-

Handwritten notes:
 • Tagozat...
 • Akadémiai...
 • ...

mogató munkássága mellett, egyre inkább tudományt művelő intézménnyé is óhajtjuk tenni. Szükség van erre azért is, mert a jelen viszonyok között azáltal, hogy akadémikusaink ugyyszólván mindegyike egyetemen, vagy főiskolán professzor, az Akadémia konkrét, mindennapi tudományos és szervező munkájában azonban csak egy töredékük vesz részt, a többség sokszor nem érzi magáénak az Akadémiát. A bírálatok is, melyek az Akadémia működését érik, sokszor éppen olyan akadémiai tagoktól származnak, akik az Akadémiát ugyyszólván kívülről bírálják, ahelyett, hogy bekapcsolódnának az Akadémia munkásságába, azt belülről igyekeznének megjavítani. Akadémiánk tagsága között a kapcsolat rendkívül laza, ugyyszólván csak a közgyűléseken találkoznak egymással. Reméljük, hogy a tervezett, konkrét kérdésekkel foglalkozó tagértekezletek ezen javítani fognak. Ilyen téren kedvező hatása van az akadémiai üléseknek is. /Mellesleg mondván, szintén új típusú Akadémiánk létesítményei./ De a lehetőségek nincsenek kihasználva, amit legjobban bizonyít az, hogy tudósklubunkat is a tagok csak nagyon kisszámúban veszik igénybe. Visszatérve az intézeti hálózat kiépítésére, meg kell mondani, hogy ezen a téren nem csak eredmények születtek, hanem hibák is voltak és vannak. Hiányzott sokáig intézeti hálózatunk kiépítésében a tervszerűség, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy országunk ipari fejlődése szempontjából olyan fontos Műszaki-Fizikai Intézetet csak ebben az esztendőben szerveztük meg és csak 1957. elején hoztuk létre az összes tudományágra, valamint a világnézeti nevelés szempontjából alapvetően fontos Filozófiai Intézetet.

Nem térhetünk ki az Akadémia munkásságának minden részletére, azonban mégis rá kell mutatni arra a nagyjelentőségű támogatásra, amelyben az újjászervezés óta az Akadémia a tudományos kutatómunkát, mind saját intézeteiben, mind más intézetekben és különösen a tanszékeken támogatja. E támogatás mértékéről a szétszórt anyagban részletes felvilágosítás található. Röviden csak annyit,

hogy míg 1938-ban az Akadémia költségvetése kerek számban 600.000 Pengőt tett ki, addig 1953-ban 140 millió Ft-ot, 1957-ben pedig 147 millió Ft-ot. E támogatás hatása már sok területen megmutatkozik, mind új tudományos eredményeinkben, mind kiadványaink számában és színvonalában.

Nem vitás, hogy az Akadémia átszervezése óta sok hiba is történt, ami részben abból fakad, hogy az új típusú Akadémia megteremtésére nem voltak tapasztalataink.

A baráti országok és elsősorban a Szovjetunió példáját néha olyan tulzottan követtük, hogy ez nem felel meg sem hazánk fejlődési helyzetének, sem nemzeti sajátosságainknak, sem lehetőségeinknek. Az is kétségtelen, hogy az elmúlt idők gazdasági és politikai hibái visszatükröződtek az Akadémia működésében is. Ha azonban a 8 esztendő mérlegét a valóságnak megfelelően állítjuk fel, akkor erre a periódusra nem a hibák, hanem az eredmények, és mondjuk meg, a nagy eredmények jellemzőek.

A tudományos eredményeket összefoglalni egy rövid beszámoló keretében lehetetlen. Ezért csak röviden néhány példát említünk meg.

Matematikusaink szép sikerrel folytatták a matematika számos fejezetére kiterjedő, nemzetközileg is elismert elméleti vizsgálataikat. A 8 év eredményeit illetően ki lehet emelni a magyar algebristák munkásságát, valamint a differenciál geometria és valószínűségszámítás területén kialakult munkaközösségek eredményeit. Az elméleti vizsgálatok tették lehetővé a matematika alkalmazásai terén elért, népgazdaságilag is hasznos eredményeket, különösen a lineáris-algebra és a valószínűségszámítás alkalmazása révén.

A fizikában az atomok új statisztikai elmélete terén születtek új eredmények. Sikerült egy korszerű intézetet, /Központi Fizikai Kutató Intézet/ felépíteni, melyben jó felszereléssel több mint 200 kutató világviszonylatban is értékes, és időszerű témákon dolgozik. Az Intézetnek évente több mint 100 publikációja jelenik meg és ezek jelentékeny része nemzetközi visszhangra tett szert.

Az Intézetben folyó nagfizikai vizsgálatok mellett több kísérletsorozat foglalkozik a fény alapvető tulajdonságainak vizsgálatával, amelyeknek növekedő nemzetközi visszhangja van.

Igen nagy népgazdasági jelentősége van a debreceni Atommag Kutató Intézetben sikerrel járó hazai szénből történő dusicításra vonatkozó kísérleteknek és azoknak a vizsgálatoknak, amelyek az elődusított szénhanuból az urán kinyerésére vonatkoznak.

A geotudományok területén a kutatás kiszélesítése és elvi alapok kimunkálása következtében jobban megismertük természeti kincseinket és befejeződött az egész ország területének geológiai térképezése.

Jelentős eredményeket értek el tudósaink a kéniai vegyületek szerkezetének kutatásában, új és nagy gyakorlati jelentőségű vegyületek előállításában, a hazai nyarsanyagaink feldolgozásának és kéniai átalakításának fejlesztésében, továbbá az anyagok szerkezetére, kéniai és fizika-kéniai folyamatok mechanizmusára vonatkozó kutatásokban.

Elkészült az átfogó országos vizsgáldalkodási keretterv, fontos eredményekre vezettek a nyersvas és acélgyártás technológiai korszerűsítésére irányuló kutatások, valamint a fémtitán előállítását célzó kísérletek. Ugyancsak tudósaink segítségével készülnek a mezőgazdaság részére hazai viszonyoknak megfelelő traktorok, aratókombájnok tervezése, illetve tökéletesítése.

Az agrártudományok területén nagyfontosságú hazánk talajismereti térképének elkészítése. A mezőgazdasági növénytermesztésre nem használható homoktalaj termőképességét növelő eljárás és annak nagyüzemi megvalósítását szolgáló gépesítés módozatai, valamint az egyes lápterületek és szikes talajok hasznosítási módszereinek kidolgozása. Nagyjelentőségű eredmények vannak a cukorrépa és takarmányrépa, továbbá a magyar hibrid kukorica nemesítése terén. Az állatorvostudományokban igen jelentős eredményt értünk el a sertés pestis elleni küzdelemben a lapinizált vaccina előállí-

tásával és bevezetésével. Kimagasló eredményt adott a nyárfacsemete magról való ivaros szaporításának kidolgozása és nagyüzemi alkalmazása. Jelentős mértékben járult hozzá zöldségtermelésünk korszerűsítéséhez az öntözés alapvető kérdéseinek tisztázása.

Az orvostudomány területén nemzetközileg is figyelemreméltó eredményeket értünk el. Eredmények születtek: a vérkeringés, veseműködés élettana és kórtana egyes problémái, valamint a nyirokkeringés élet- és kórtanának megismerése terén. Bevezettük a pavlovi módszereket és ehhez megfelelő laboratóriumokat szerveztünk. E téren elért eredmények is számottevőek, különösen szerencsés volt a feltételes reflexes módszernek az elektrophysiológiai methodikával való kombinálása.

Hasonló jelentős eredményeket értünk el az izom és fehérje kutatások, továbbá a csecsemőkori toxikosis és atrophia terén.

A mikrobiológia is komoly fejlődésen ment át, egyrészt ma már jelentős viruskutatásokról számíthatunk be, másrészt örvendetes, hogy a mikrobiológia terén az elvi biológiai kutatások is figyelemreméltó eredményekre vezettek.

A biológiai tudományok területén most kezdenek érni azok az eredmények, melyek azoknak a szervezeti átalakításoknak köszönhetőek, melyeket a kísérleti biológia érdekében néhány évvel ezelőtt tettünk. E tudományterületen történt változást szemléltetően mutatja az a tematikai átalakulás, mely a folyamatban lévő kutatásokat a kísérletes irányba toltta el. Szép eredményekről számolhatunk be a kísérletes morphológia, zoológia, botanika és hidrobiológia területén, sőt a genetikai tudományok fejlődése is szembezőkő.

A társadalomtudományok területén ebben az időszakban jelentős eredmény, hogy a tudományok ^{jelentős} egy részében uralkodóvá vált a marxizmus-leninizmus ideológiája.

A filozófia, a dialektikus logika, a természettudományok eredményeinek filozófia értékelése, a marxista esz-

tétika alapvető problémái, a történelmi materializmus filozófiai problémái és a tudománytörténet terén produkált jelentős részben nemzetközileg is elismert eredményeket.

A történettudomány vállalkozott a magyar történelem egyetemi tankönyvének elkészítésére és sikerrel foglalkozott haladó nemzeti hagyományaink, honvédő harcaink, a szomszéd népekkel való történelmi kapcsolataink feldolgozásával.

A közgazdaságtudomány képviselői a szocialista népgazdaság törvényszerűségeinek kutatásában számos részeredményt értek el.

Az állam- és jogtudományok a mult magyar állam és jogtudományának eddigi értékelése terén, valamint a kodifikációs munkák elméleti megalapozásában értek el eredményeket.

Földrajztudományunk folyamatosan készíti Magyarországnak természeti földrajzának monografikus feldolgozását és hozzáfogott gazdasági földrajzi monografiák elkészítéséhez is.

A néprajz, régészet, művészettörténet képviselői számos monografiával adtak számot sikeres munkájukról.

A magyar irodalomtörténet és a modern filológiák területén jelentős monografiák jelentek meg és megindult legnagyobb Klasszikusaink Kritikai Kiadása, valamint irodalomtudományunk bibliográfiai feldolgozása. A nyelvtudomány művelői nagyszabású kollektív munkálatokba kezdtek. /A magyar nyelv akadémiai nagyszótára, a Magyar Értelmező Szótár, a Magyar Leíró Nyelvtan, a Magyar Nyelvatlasz, a Helyesírás Nagyszótára, stb./ s jelentős nyelvtörténeti tanulmányok láttak napvilágot. A zenetudomány munkásai megindították a Magyar Népzene Tárárt, a Zenetudományi Tanulmányok sorozatát, melyben a magyar zenetörténet és a zeneirodalom klasszikusainak kapcsolatait is megvilágítják.

Új lendülettel indult meg a munka a finnugor-nyelvtudomány, az orientalisztika, a klasszika filológia, a szlavisztika területén is.

Az eredmények a tudományban is, mint a társadalom minden területén, az új és régi harca között születtek meg.

E terület sajátosságainál fogva ez a harc nagyon bonyolult formában jelentkezik és hosszú időszakot vesz igénybe. E harc sikerét megnehezítették az állam és párt-életben előfordult hibák, melyek természetesen kihatottak a tudomány területére is. A dogmatizmus és a szektáriánizmus a tudománypolitikában is érvényesült és megnehezítette a reakció elleni harcot. Sokszor a szovjet tudomány eredményei eltorzított propagálásának ellentétéleként jelentkezett saját eredményeink lebecsülése és ezzel együttjárt az utolsó években fejét felütő nacionalizmus. Az anyagi erők felhasználása sokszor nem volt tervszerű, sokszor nem alkalmazkodott eléggé a magyar adottságokhoz, nem vette figyelembe tudományos hagyományainkat és koncentráció helyett gyakran szétforgácsoltuk erőinket. Nem használtuk ki megfelelően a szocialista tábor országaival való tudományos együttműködés lehetőségeit sem.

Mindezen hibák és hiányosságok ellenére két dolog bizonyos. Az egyik az, hogy az utolsó 8 évben a magyar tudomány eredményeinek mennyisége és minősége ugrásszerűen megnőtt, valamint az is kétségtelen, hogy e hatalmas fejlődés létrejöttében jelentős szerepe volt az újjászervezett Tudományos Akadémiának.

Tudományos termelésünk egyik mutatója kiadványaink számának és színvonalának megnövekedése. Már az újjászervezés után rövidesen az Akadémia elnöksége létrehozta a tudományos könyv- és folyóiratkiadásunk központi szervét, az Akadémiai Kiadót. Eleinte a könyvkiadás egyrészt a már meglévő kéziratok, másrészt fordítások megjelentetésével indult meg. A fordítások megjelentetése különösen a fejlődésben elmaradt tudományterületeket illetően igen nagy jelentőségű volt. Emellett az elhanyagolt magyar kulturális értékek tudományos feltárása, mint pld. Bartók, Kodály népzene-gyűjtése, forrásmunkák, klasszikusok kritikai kiadása és természetesen az egyre nagyobb számban új kutatási eredményeket tartalmazó monografiák megjelentetése megteremtette a ma már külföldön is elismert magyar tudományos könyvkiadást. Ennek illusztrá-

lására csak néhány adatot említek meg. Míg 1938 és 1945 között az Akadémia kiadásában évenként átlagosan 10 tudományos könyv jelent meg, addig 1953-ban 71, 1954-ben 76, 1955-ben 134, 1956-ban 85 és 1957-ben 92. A tudományos művek megjelenése mellett nagyjelentőségű az új tudományos folyóiratok megindítása is. Míg a régi Akadémia mindössze 6 folyóiratot adott ki, ma az Akadémia kiadásában 87 tudományos folyóirat jelenik meg, ezek között 24 idegen nyelvű.

Ujjászervezett Akadémiánk már kezdettől fogva egyik legfontosabb feladatának tekintette a tudományos utánpótlás kérdését. Fiatal tudósok kiképzése a múltban is folyt, és meg kell állapítanunk, hogy nem is eredménytelenül. Kiváló tudósok mellett tanszékeken, kutatóintézetekben nőtt fel az a fiatal gárda, amelyikből a jövő kutatói fejlődtek. Iskolák keletkeztek, amelyek hire országunk határán is tuljutott. Persze a kapitalizmus viszonyai között a fiatal tudósképzésnek ebben a formájában, kevés kivétellel, csak a jómódu osztályok gyermekei vehettek részt. Azonkívül a kiképzésnek ebben a formájában semmiféle tervszerűség nem tudott érvényesülni. Akadémiánk ezért a szovjet tapasztalatokra támaszkodva bevezette a tervszerű tudományos utánpótlás rendszerét, az u.n. aspiráns-képzés formájában. Az aspirantura létezésé óta, de különösen az elmúlt másfél évben ezt az intézményt számos támadás érte. Az SzKP. XX-ik kongresszusa után a káderpolitikában elkövetett hibák kijavításáért meginduló munka során az egyedi konkrét hibákból kiindulva, azokat sokszor eltulozva és általánosítva, egyre nagyobbarányú támadás bontakozott ki a minősítési rendszer és az aspirantura ellen. Különösen általánossá vált ez a támadás 1956. októbere után. A minősítési rendszer megváltoztatására, illetőleg a régi tudományos címeknek minden vonalon való visszaállítására irányuló törekvések képviselői céljaik elérésére az egyetemi doktori cím visszaállítását használták fel. A tudományos közvélemény egy része szem elől tévesztette a minősítési rendszer és az aspiránsképzés kétségtelen eredményeit, az aspiránsképzés

negszüntetése mellett foglalt állást, fel akarta számolni a tudományos káderutánpótlásunk egész intézményes rendszerét, valamint megszüntetni az új tudományos fokozatokat.

Ami az Akadémia szerepét a minősítések terén illeti, azt hisszük szükséges egészen határozottan leszögezni, hogy bár a Tudományos Minősítő Bizottság az Akadémia elnökségének felügyelete alatt működik, azonban az Akadémia elnöksége csak elvi irányítást adhat a TMB-nek és soha semilyen formában nem folyt bele és nem is folyhatott bele a konkrét minősítő munkába. Ami a minősítések során elkövetett hibákat illeti, azokért természetesen a TMB felelős, azonban ne felejtsük el azt sem, hogy a TMB az illető szakterület szakértőire kell, hogy támaszkodjék. A jogos, vagy jogtalan panaszok egyes minősítések miatt tehát ~~a legtöbb esetben nem az Akadémiára, vagy a Tudományos Minősítő Bizottságra tartoznak, hanem azokért az illető szakterület képviselői felelősek.~~

Az aspirantúra-rendszer egészének fő hiányossága nem az a néhány helytelen felvétel és minősítés, amely természetesen mindig előfordulhat, és amelynek kijavítására a Tudományos Minősítő Bizottság már évekkel ezelőtt megtette a szükséges lépéseket, a fő hiányosság sokkal nagyobb jelentőségű és ezért úgy az Akadémia, mint a TMB. együttesen felelős és ez az, hogy nem tudták kellően biztosítani a tudományos utánpótlás valódi tervszerűségét. Helytelen volt az a módszer, amelyik abból indult ki, hogy az aspiránsokat gyakran az aspiránsvezetők szerint választották ki anélkül, hogy megvizsgálták volna azt, hogy elsősorban ezeken a területeken van-e szükség szervezett tudományos utánpótlásra. Ezzel szemben sokszor elhanyagolódtak éppen azok a területek, ahol nemcsak fiatal tudósokban, hanem idősebb vezetőkben is hiány van. A dolog természetéből következik, hogy ilyen területeken nem lévén idchaza megfelelő vezető, csak a külföldi aspirantúra, elsősorban a Szovjetunióban folyó aspiránsképzés segíthet. A jövőben ezt a szempontot az eddiginél sokkal inkább figyelembe kell

II.

Áttérve most a közelmúlt eseményeire, megállapíthatjuk, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. Kongresszusa, amely történelmi jelentőségű határozataival új szakasz kezdetét jelentette a nemzetközi munkásmozgásban, irányt mutatott a szocializmust építő országoknak és a tudomány fejlődése szempontjából is nagyjelentőségű esemény volt. A határozatok feltárták a tudomány fejlődését akadályozó okokat, így a dogmatizmust, mely idegen a marxizmus-leninizmus szellemétől, szemben áll az eleven önálló tudományos kutatás alapfeltételeivel, megakadályozza a marxizmus-leninizmus alkotó alkalmazását a konkrét változó viszonyok között. A Kongresszus, amely biztatás volt az elmélet bátor továbbfejlesztésére, egyben újra leszögezte, hogy ideológiai kérdésekben nincsen és nem lehet kompromisszum; a burzsoá ideológia elleni harcot ennek alapos ismerete alapján megalkuvás nélkül tovább kell folytatni. A Kongresszus a tudósokat alkotó szellemi munkára és következetes ideológiai küzdelemre serkentette.

A XX. Kongresszus fényében a magyar tudományos életben is feltárultak a dogmatizmus okozta hibák, és a XX. Kongresszus nyomán nálunk is megindult a hibák kijavítására irányuló munka. A különböző tudományágakban nagyjelentőségű szakmai vitákra került sor. Az Akadémia 1956-ik évi nagygyűlésének vitái már a XX. Kongresszus szellemében folytak. Az ideológiai tudományok terén nyomatékosan hangot kapott az elvi jelentőségű elmélyült tudományos kutatás kialakításának igénye, a valóságos összefüggéseknek a maguk bonyolultságában való feltárása és ezzel egyben a gyakorlati tevékenységhez szükséges tudományos segítség nyújtása. A nagygyűlési viták konstruktív jellegüknél fogva, példát mutattak a további vitákhoz. Arra voltak hivatva, hogy az addig megjelent művekben a dogmatikus vulgarizáló álláspontokat feltárva, biztosítsák az alkotó marxizmus irányába mutató kutatómunkát.

A dogmatizmus leküzdésére irányuló és az Akadémia 1956. évi nagygyűlésén kifejezésre jutó törekvések-

venni. Egy másik komoly hiányosság, amely ugyancsak a tervszerűtlenségből fakad, az volt, hogy nem gondoskodtunk idejében a végzett aspiránsok, tehát a fiatal kandidátusok megfelelő elhelyezéséről. Az a határozat, hogy a jövőben az aspiranturát az eddiginél szűkebb keretek között kívánjuk folytatni, ezt a nehéz problémát is könnyebben megoldhatóvá fogja tenni.

Mindezen hibák ellenére megállapíthatjuk, hogy a minősítési rendszernek komoly eredményei is voltak. Jelentős mértékben hozzájárult a nyilvános viták tudományfejlesztő légkörének kialakulásához. Az aspirantura elősegítette tehetséges, köztük szépszámmal munkás- és parasztszármazású fiatal szakembereknek gyorsabb tudományos fejlődését. A fokozatokkal járó illetménykiegészítés anyagi támogatást nyújtott a kutatók további munkájához. Azokat a hibákat, amelyek a minősítési eljárás során mutatkoztak és amelyek száma gondos megvizsgálás után igen kicsinynek mutatkozik a minősítettek általános számához viszonyítva, ki lehet és ki kell javítani és ezzel a Tudományos Minősítő Bizottság már hosszú idő óta állandóan eredményesen foglalkozik.

A kutatóintézeti hálózat kialakítása, valamint a tudományos kérdéskörök feladatainak megoldása terén mutatkozó hiányosságok egyik fő oka az, hogy eddig hazánkban nem volt olyan szerv, amely tervszerűen koordinálta volna ezeket a feladatokat és megfelelően gondoskodott volna az ország kutatási célokat szolgáló hatalmas anyagi erőinek megfelelő, tervszerű felhasználásáról. Ezért nagy örömmel üdvözljük a kormány azon határozatát, amely a Tudományos és Felsőoktatási Tanács felállításával e szervet megteremtette. A Tanács már megkezdte munkásságát és az Akadémiával szorosan együttműködve javaslatokat készít elő mindezen kérdések megoldására.

kel szemben azonban már részben a nagygyűlés egyes felszólalásaiban, de különösen a nagygyűlést követően tudományos életünkben a revizionista jelszavak kerültek mindinkább előtérbe, annak ellenére, hogy a párt júliusi határozata meggyorsította a hibák kijavításának folyamatát. E revizionista törekvések képviselői vitázták a marxizmus-leninizmus alapvető tanításait, támadták a szocializmust építő politikánk fő irányát s nem egyszer nyíltan burzsoá nézetek hirdetéséhez is eljutottak. A lassan gáttalanokká vált vitákban, amelyek mindinkább elvesztették konstruktív jellegüket, nem egyszer intézeteink kutatói és munkatársai is résztvettek.

Az októberi ellenforradalom természetesen éreztette hatását az Akadémián is, ha e hatás sok tekintetben másképpen és kevésbé éles formák között nyilvánult is meg, mint más értelmiségi területeken. Le kell szögezni, hogy a tragikus októberi napokban az Akadémián is fellépett egy csoport, amelynek elvi platformja az Akadémiát illetően lényegében a polgári restauráció volt. Az elmúlt évek kimagasló eredményeinek tagadásával e csoport teret is nyitott a destrukciónak, a régi típusú Akadémia visszaállítására irányuló törekvéseknek; "rehabilitálni" akarta az Akadémiának azokat a volt tagjait, akik a Horthy-korszakban nem tudományos érdemeik miatt váltak akadémikusokká; vissza akarta állítani teljes egészében a tanácskozó tagok jogait; kandidátusi és doktori fokozatok adományozásával is erősíteni akarta a maga bázisát; új vezetőséget kívánt az Akadémia élére; meg akarta változtatni az Akadémia egész jellegét, megszüntetve annak tudományszervezési és tudománypolitikai jogkörét; nem akarta elismerni teljes jogú tagokként az Akadémiának 1949. után megválasztott új tagjait. Igaz, hogy az ugynevezett Nemzeti Bizottságot kezdeményező e csoport viszonylag jelentéktelen száma volt s az akadémikusok többsége inkább passzive szemlélte e csoport tevékenységét, mégis le kell szögezni, e passzivitás s az említett csoport működése folytán az Akadémia vezetőségének tevékenysége egyidőre lehetetlenné

vált, Ennek a folyamatnak csak részben vetett véget az ellenforradalom fegyveres leverése. Az Akadémiát illető e burzsoá elképzelések bizonyos fokig tovább éltek és tovább hatottak, minthogy tovább is fellépett az a törekvés, amely akadályozta az Akadémia alapszabályszerű szerveinek működését. Végeredményben a kommunista akadémikusok küzdelmének eredményeképpen azután 1956. december 1-én sikerült megtartani az Akadémia elnökségének ülését; ezzel az Akadémia alapszabályszerű szervei, elnöksége, osztályvezetőségei ismét felvehették a munkát s kezdetét vehette a konszolidálódási folyamat. Hozzá kell mindehhez tenni, hogy ez a folyamat sem volt zavarmentes; az Akadémia alapszabályszerű szervei ellen irányuló bizonyos messterkedések, továbbá a tanácskozó tagoknak a rendes tagok jogaiba való automatikus visszahelyezésére irányuló törekvések még jónéhány hónapig fel-felbukkantak az Akadémia életében.

E negatív jelek őszinte feltárása mellett azt is nyomatékkal hangsúlyozni kell, hogy mindezek ellenére az Akadémián az ellenforradalom nem éreztette annyira hatását s nem hatolt be olyan mélyen, mint egyes más értelmiségi területekre, - aminthogy az is kétségtelen, hogy a konszolidálódási folyamat az Akadémián viszonylag gyorsabb volt, mint az értelmiség más köreibben. Ebben alapvető szerepe volt annak, hogy az Akadémia tagjainak tulnyomó része végülis helyesen és pozitíve értékelte mindazt, amit népidemokráciánk az előző években a tudománynak nyújtott s végeredményben meg tudta különböztetni tudománypolitikánk általános, fő vonalát azoktól a hibáktól, amelyek a tudománypolitika során megmutatkoztak; az Akadémia tagjai általában megértették mindannak a lehetőségnek és támogatásnak jelentőségét, amelyet szocializmust építő államunk természetesen nyújtott a tudománynak s tulnyomó többségükben bizonyos passzivitás után mindhamarabb visszatértek a munkához, az alkotáshoz. A helyes nézetek e megszilárdulásában nagy szerepe volt azoknak a politikai küzdelmeknek, amelyek az Akadémián belül a népi

*Forradalmi
járvás*

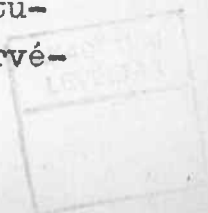

demokráciához, a párthoz hű tudósok és a régi elképzeléseket támogatók között lezajlott. Mindezek a körülmények oda vezettek, hogy az Akadémián az alapszabályszerű élet és a konszolidálódási folyamat megindulása viszonylag korán következett be, anélkül, hogy e téren bármiféle adminisztratív eszközhöz kellett volna nyulni. Ez feltehetően és remélhetőleg megszilárdította az Akadémia alapjait. A konszolidálódási folyamat e menetének tudható be, hogy a párt és a kormány bizalma az Akadémia iránt hamar megnyilvánult; e bizalom és a tudományos munka megbecsülése mutatkozott meg abban, hogy a kormány az 1956. évi költségvetést az 1957. évben felemelte, azaz nagyobb összeget biztosított 1957-ben tudományos kutatásra, mint 1956-ban, és hogy az általánosan végrehajtott létszámcsökkentés az Akadémia intézeteit nem érintette. Ez lehetővé tette számunkra, hogy a több év munkájával kialakított kutatóintézeti kollektívákat sértetlenül megőrizzük és ezzel biztosítsuk a továbbfejlődés alapjait.

Érthető, hogy az Akadémia is levonja egyes tagjainak az ellenforradalom alatt és után tanusított magatartásából a megfelelő következményeket; e következtetések arányban állanak azzal az értékeléssel, amelyet az egész Akadémia helyzetéről és egyes akadémikusok magatartásáról az előzőekben adtunk. Az Elnökség álláspontja szerint nincs szükség arra, hogy az elnökség éljen az alapszabályok 14.§-ának /2/ bekezdésében biztosított jogával. Másrészt azonban az elnökség lelendhetetlennek tartotta, hogy azoknak az akadémikusoknak, akik az ellenforradalmi események idején vagy azokat követően akár az Akadémián, akár más munkakörben tanusított magatartásukkal nem bizonyultak méltónak akadémiai tisztségük viselésére és akiket más szervek fegyelmi büntetéssel sújtottak, 1-2 évi időtartamra akadémiai tisztségüket megszüntesse és az Akadémiának akár bel-, akár külföldön való képviselésétől eltiltsa. Az Akadémia elnöksége e lépésénél abból indult ki, hogy a Magyar Népköztársaság legfőbb tudományos szervében tagokká választott személyek a törvé-

Ami
szóval
K. K. K.
szóval

Visszít

nyekből és az alapszabályból folyó kötelességük, hogy a szocializmust építő demokratikus országok tudósaihoz méltó magatartást tanusítsanak és különös tekintettel éppen az Akadémia kiemelkedő tudományos és társadalmi szerepére, e téren egyenesen példamutatóan járjanak el a magyar dolgozó nép érdekeinek, államának, társadalmi rendjének védelmében. Az elnökség ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az érintett tagok részére a tudományos munkafeltételeket és a publikálás lehetőségét biztosítani kell.

Amint említettük, az Akadémia elnöksége az ellenforradalmat követően 1956. december 1-én tartotta első ülését. Az elnökség határozatai nyomán megindult a munka az intézetekben és a központi apparátusban. Az elnökség ezen ülésén megbizta Ligeti Lajos akadémikus alelnököt az elnöki teendők ellátásával, valamint Bognár Géza levelező tagot a főtitkári teendők ellátásával.

A január 26-án megtartott tagértekezlet résztvevői szükségesnek látták a mielőbbi konszolidálódást az Akadémián belül is és felkérték az elnököt és a főtitkárt, hogy a legközelebbi közgyűlésig vegyék át az ügyek vezetését, biztosítva őket bizalmukról. A továbbiakban gyorsan kibontakozott úgy a tudományos, mint a tudományt szervező munka. Az intézetekben megindult a kutatás, a szerkesztőbizottságok a tudományos folyóiratok megjelenő számain dolgoztak és megindult a könyvkiadás.

Tudományos életünk konszolidációjában igen jelentős szerepe volt annak az anyagi és erkölcsi segítségnek is, amelyet a szocialista országok akadémiai nyújtottak Akadémiánknak és intézeteinknek. Ez a segítség megértette akadémikusainkkal is annak a nemzetköziségnek a jelentőségét, amely a szocialista tábor országait egybefüzi. Külföldi kapcsolataink is ismét megélénkültek. A baráti országokkal kötött kulturegyezmények keretében megállapítottuk a tudományos együttműködés kereteit és terveit. Ezek közül kiemelkedő szerepe volt annak a megállapodásnak, amelyet a Szovjetunió Tudományos Akadémiájával kötöttünk. Mint ismeretes, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának e célból nálunk

járt delegációját, amely ajándékképpen hatalmas értékű műszereket is hozott Akadémiánknak, A.V. Topcsi~~év~~ akadémikus, főtitkár vezette. E látogatás jelentősége az akkori nemzetközi helyzetben túlnőtt a különben is nagyjelentőségű tudományos egyezmény aláírásán.

Akadémiánk, az elmúlt másfél év alatt, bár kétségtelen, hogy az ellenforradalom tudományos életünket is visszavetette, egészséges fejlődésében jelentős tudományos és tudományszervezési eredményeket ért el. A beszámoló időszakában 2 kutatócsoport, a filozófiai és az üzemszervezési, átalakult intézetté, ezzel is példázva a fejlődés menetét. Az elnökség foglalkozott a Régészeti Intézet, a Műszaki Fizikai Intézet és az Olajbányászati Kutató Laboratórium létesítésével, napirendjén szerepelt az Országos Műszaki Tanács létesítésének javaslata, stb. Ujabb tudományos folyóiratokat indítottunk utnak. 1957-ben 6 új folyóirat indult meg: az Acta Litteraria, a Filozófiai Szemle / a korábbi Évkönyv helyett/, az Állam- és Jogtudományi Intézet Értesítője, az Építés- és Közlekedéstudományi Közlemények, az Antropológiai Közlemények és a Biológiai Csoport Közleménye.

Egészséges irányban fejlődnek kapcsolataink a Szovjetunióval és a népi demokratikus országokkal. Együttműködésünket e baráti országokkal évről-évre egyezmények szabályozzák, amelyek nagyon gyümölcsözőek. A látogatás, tanulmányutak mellett mind több tudományág területén indulnak meg tudományos tervek, tájékoztatók, eredmények kölcsönös kicserélése és közös kutatások. Példák erre elsősorban a Moszkvában működő egyesített Atommag Kutató Intézet és az agrártudomány területén a Szovjetunió és a népi demokratikus országok között megvalósult koordináló munkálatok.

Javultak kapcsolataink a kapitalista országok tudományos köreivel is. Míg 1951-ben két kapitalista országban rendezett kongresszuson vettünk részt, addig 1956-ban 68 és 1957-ben 55 helyen. Statisztikai adatok szerint a nemzetközi tudományos társaságokban való részvételünk is kielégítő. Eszerint 130 nemzetközi tudományos társaságnak tagja a Magyar Tudományos Akadémia, illetve egyes tudósai.

Mégis úgy gondoljuk, hogy e téren csak formálisan állunk jól, hiszen kevés az olyan társaság, amelyben tagságunkat eléggé kihasználnánk. Az elnökség a legközelebbi időben foglalkozni kíván a magyar tudomány fejlődése szempontjából igen fontos nemzetközi tudományos társaságokban való tagságunk kérdésével. A fiatal tudós nemzedék fejlődése szempontjából elsősorban a többhónapos külföldi tanulmányutak biztosítása szükséges.

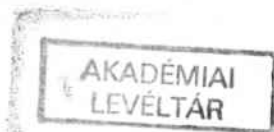
Az elmúlt nagygyűlés óta munkastilusunkban is javulás mutatkozott. Helyesnek bizonyult az akadémiai titkárok megválasztása és így a főtitkári feladatok egy részének megosztása. Elsősorban ezzel magyarázható, hogy a nemzetközi kapcsolatok és a szociális ügyek intézése jelentősen megjavult. Ebben az időszakban kezdtük meg - sajnos még csak egy esetben - hogy fontosabb kérdéseket akadémiai tagértekezleten vitassunk meg. Így került sor a tudományos minősítés problémáinak megvitatására.

Az Elnökség határozata értelmében osztályaink önállósága fokozódott és így egyre inkább gazdáivá válnak tudományos területüknek. Ma már külföldi kiküldetési kerettel is maguk rendelkeznek. Megindult a fejlődés abban az irányban, hogy az ellenőrzés és irányítás eddigi formális módja helyett érdemileg és sokkal egyszerűsítettebb módon irányítsák a hozzájuk tartozó területüket.

Bizottságaink is egyre inkább foglalkoznak a területükhöz tartozó akadémiai kutató intézetek tevékenységével, tudományos terveik kidolgozásával, az aspirantúra, az ösztöndíjak, a könyvkiadás és egyetemi kinevezések ügyeivel.

Például a biológia területén a tervtémákat és azok ellenőrzését az illető tudományág szakemberei közösen vitatják meg. Eredményesnek mutatkozik a Műszaki Osztálynak az az újítása, hogy időnként olyan tudományos osztályüléseket is tart, amelyen az osztály egyes akadémikusai saját eredményeikről röviden beszámolnak. Helyes volna, ha a többi osztályok is követnék ezt a példát.

Sok vitára ad alkalmat a külföldre való utazások kérdése. Természetesen az Akadémia az összes igényt - még a jogos igényeket is - ezen a téren nem elégítheti ki, a rendelkezésre álló korlátolt devizakeret miatt. De ezenkívül az Akadémiának nem is lehet feladata, hogy az ország tudományos élete és a tudományos utánpótlás szempontjából egyaránt fontos kérdéstegymaga oldja meg. Kétségtelenül nagy tudományos jelentősége van annak, hogy világszerte ismert, vezető tudósaink fontos külföldi kongresszusokon minél nagyobb számban részt vegyenek. E mellett azonban az is elengedhetetlen, és a tudósnemzedék fejlődése szempontjából nélkülözhetetlen, hogy a fiatalok hosszabb időt tölthessenek külföldi tanulmányutakon. Ezek a szempontok kell, hogy meghatározzák az Akadémia gyakorlatát a kiutazások kérdésében. Bizonyos, hogy a magyar tudomány szempontjából nem közömbös szoknak a személyeknek a ~~meg~~ kiválasztása, akik a magyar tudományt és népi demokráciánkat ~~x~~ külföldön képviselik. E kiválasztásoknál az Akadémia és elsősorban annak osztályai, amelyek a kiküldetés felett határoznak e téren nem egy esetben hibákat követtek el.

III.

Tisztelt Akadémia!

A beszámoló természetesen nem foglalkozhatott az Akadémia működésének minden részletével, de a rendelkezésre álló idő rövidsége még azt sem teszi lehetővé, hogy a számos felvetett fontos kérdést olyan kimerítően tárgyalja, mint azt jelentőségük megkívánná és ezért inkább arra törekedett, hogy egy összbenyomást adjon. Áttekintve az előadottakat, úgy gondoljuk, hogy amit elértünk, az nem kevés, de viszont nagyon sok az, amivel még népünknek, hazánknak tartozunk. Tartozunk azzal, hogy segítséget nyujtsunk a társadalom bonyolult, ellentmondásokkal teli fejlődése törvényszerűségeinek feltárásához. Feladatunk a marxizmus-leninizmus továbbfejlesztése, alkotó alkalmazása a konkrét változó viszonyok között. Harc a dogmatizmussal, revizionizmussal, ellenforradalmi nézetekkel. A tudomány fejlődésének legfontosabb feltétele a marxista-leninista világnézet érvényesítése a tudomány egész területén, amely az ellenséges nézetekkel szemben való harc és a magas színvonalu világnézeti nevelés közepette megy végbe. Ez a folyamat hosszú. Marxista és nem-marxista tudósokkal együtt építjük és akarjuk építeni megújult Akadémiánkat. Ez az együttműködés, az Akadémiának ez az egysége lehetővé teszi a vitákat, baráti bírálatokat, amelyeken keresztül kiváló régi tudósaink el fognak jutni a szocialista világnézet elsajátításához.

Olyan tudománypolitikát kell követnünk, amelyik lehetővé teszi, hogy a tudomány fegyvereivel visszaverjük és legyőzzük az ellenséges reakciós, burzsoá ideológiai világnézet támadását. Ezért fokozottabban kell kibontakoztatni a társadalomtudományi kutatásokat. E tudományoknak a konkrét magyar viszonyokból kiindulva fel kell tárniok társadalmi fejlődésünk törvényszerűségeit, problémáit és ezzel is hozzájárulni a marxista-leninista társadalomtudomány általános fejlődéséhez.

12.10.1956
17/11/56

Ahhoz, hogy az 1956. évi októberi ellenforradalmat megelőzően és annak során az ellenségnek sikerült, különösen az értelmiség körében a társadalmi fejlődés problémáit, törvényszerűségeit és ellentmondásait illetően eszmei zűrzavart kelteni, az is hozzájárult, hogy a társadalomtudományok minden eddig elért eredményük ellenére még nem látták el megfelelően a feladatukat. Szükséges, hogy ebben a harcban az Akadémia társadalomtudományi intézetei az eddiginél fokozottabban és aktívabban vegyék ki részüket.

Olyan tudománypolitikát kell követnünk, amely reális alapokon nyugszik, amely figyelembe veszi tudományágaink fejlettségi fokát, az egyes tudományágak objektív és szubjektív lehetőségeit, hazai adottságainkat és amely a tudomány területén is szorgalmazza a további tudományos kooperációt a Szovjetunió és a szocializmust építő országokkal. Ki kell dolgozni az egyes tudományágak fejlesztésének legfőbb irányvonalát. Ennek megfelelően a jelen helyzet tudományos felmérése alapján el kell készíteni a tudomány távlati és 3 éves tervét.

Olyan tudománypolitikát kell kidolgoznunk, amely az eddiginél következetesebben érvényesíti a fundamentális kutatások jelentőségét. E kutatásokkal szemben még mindig sok meg nem értés mutatkozik. Az a körülmény, hogy a fundamentális kutatások sokszor csak hosszabb idő múlva érnek el olyan eredményeket, amelyek a népgazdaság számára hasznosíthatók, bizonyos türelmetlenségre vezetett. E nézetek hangadói elfelejtik, hogy pld. az atomenergia felhasználása ipari célokra évtizedek elméleti kutatómunkájának az eredménye. Ugyanigy születtek meg az elektromos számológépek, a televízió, a műanyagok, az új gyógyszerek egész sora, stb. Amerikai szakértők szerint a szovjet tudománynak legújabb, mindenki által ismert és csodált óriási teljesítményei azáltal jöttek létre, hogy a Szovjetunióban a fundamentális kutatásra sokkal nagyobb súlyt vetnek, mint pld. az Egyesült Államokban. Ne felejtsük el, hogy a gyakorlatban ma megmutatkozó eredmények az elmúlt évtizedek elméleti kutatásainak alapján épülnek;

21. old

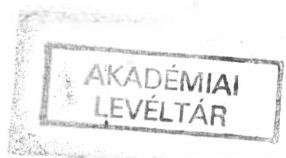
AKADÉMIAI
LEVÉLTÁR

A 21. oldal utolsó bekezdése helyett:

Olyan tudománypolitikát kell követnünk, amely biztosítja, hogy a tudomány fegyvereivel visszaverjük és legyőzzük az ellenséges, reakciós, burzsoá ideológia támadásait. Ezért fokozottabban ki kell bontakoztatni a társadalomtudományi kutatásokat. E tudományoknak, amelyek terén értünk el eredményeket; fejlődésük még kell gyorsítani. A társadalomtudományok műveköinek arra kell törekedniük, hogy a konkrét magyar viszonyokból kiindulva feltárják társadalmi fejlődésünk törvényszerűségeit s ezzel is hozzájáruljanak a marxista-leninista társadalomtudományok általános fejlődéséhez. E munkában a burzsoá ideológiák elleni küzdelemben fontos szerepet kell vállalniuk az Akadémia társadalomtudományi intézeteinek.

↓ a további rész

A 22. oldal első bekezdése maradjon el.

ha nem foglalkozunk komolyan a fundamentális kutatásokkal, úgy veszélyeztetjük a jövő népgazdasága és kulturája fejlődését, eredményeit.

Olyan tudománypolitikát kell kidolgoznunk, amely fokozottabb támogatást nyújt népi demokráciánk által nevelt és a népi demokráciához hű fiatal tudósainknak. Kutatóintézményeink a tudományos munka mellett ugyanolyan jelentőségű feladatuknak kell, hogy tekintsék a fiatal tudósnemzedék nevelését is, hiszen a legjobb műszerek, a legnagyobb anyagi áldozatok sem érnek semmit, ha megfelelő káderek nem állnak rendelkezésre. Ezen a téren is a Szovjetunió példája vezethet bennünket. Vezető tudósaink nevelő munkája elsősorban felelős a magyar tudomány jövő fejlődéséért, jövő nemzedékünkért. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy akadémikusaink tulnyomó többsége érzi is ezt a felelősséget és igyekszik e feladatoknak megfelelni. A jövőben fokozottabban kell biztosítani a fiatalok számára a külföldi tanulmányutakat, és tudományos fejlődésük feltételeit.

Ruh

Biztosítani kell az igényesebb aspiránsképzést és ezen belül a szakmai és ideológiai nevelés összekapcsolását. Illetékes állami szervekkel közösen, tervszerűen és már jóelőre gondoskodnunk kell a disszertációjukat megvédett aspiránsok megfelelő elhelyezéséről.

Kitűzött nagy feladataink megvalósításának megvannak az anyagi és szellemi előfeltételei. A párt és a kormány iránymutatása, anyagi és erkölcsi támogatása biztos zálogai a jövő nagy eredményeinek. A magyar tudós élete és az egész magyar tudományos munka jellege megváltozott. Csokonai Vitéz Mihály ma már nem mondhatná, hogy "... a tanulnak éhen fáradoznak a nemzet dicsősége mellett". A lehetőségek megnyíltak előttünk és csak tőlünk függ, hogy kitűzött feladatainkat megvalósítsuk.

Orban elvtárs észrevételei:

A 4.oldalon tett megállapítás, amely szerint az Akadémia újjászervezését fiatal, haladó szellemű tudósok bevalasztásával értük el, - túlzott; sok esetben elégtétel kellett szolgáltatnunk régi, de mellőzött polgári tudósoknak is. Ezt másképp kellene tehát szövegezni.

A 4.oldalhoz: Az a célkitűzés, hogy minden akadémikus akadémiai intézetben dolgozzék, túlzott. Ezt ilyen általánosán nem kellene kimondani.

A 8.oldalon a társadalomtudományokkal kapcsolatban evatosabban kellene fogalmazni azt a megállapítást, hogy nagy részükben uralkodóvá vált a marxizmus-leninizmus ideológiája.

Az Akadémia üdülőire vonatkozó utalást el lehetne hagyni.

Ami a referátumot általában illeti, ezzel Orban elvtárs egyetért, de:

nézete szerint kicsit "önkritikusabbá" kellene tenni, megállapítva például, hogy nem egy esetben az akadémikusok is tartózkodtan viselkedtek a marxizmussal szemben.

Beszélni kellene arról, hogy a társadalomtudományi intézetek járjanak az élen a burzsoa ideológia elleni küzdelemben /erre külön adok szövegjavaslatot/.

Élesebben kellene felvetni a tudományos utánpótlás kérdését negative is, positive is. Negative azzal, hogy bíráljuk a múlt kiválasztását, amely nem volt sok esetben elégkörültekintő; positive pedig határozottan le kell szögezni, hogy az utánpótlás a népi demokráciához feltétlenül hű kaderekből adódhat, hogy elvárjuk: az új kaderek a mi világnézetünk alapján álljanak.